

גוררים ובראשונה כאשר נהגדלו בדרכי אבותם אשר סבלו כמותם עמהם סלופות בצניעות וצמצום וכן היו משיאין כולם סמוך לפרקם כאשר למדו מאבותיהם נשאו בעול עמם כאשר ראו בן עשו דור אחר דור במבלות ועבדות — ואבותם שמחתם, בחגים ומועדים, לא בן עתה כאשר מצדדתם פרוסה ולא לחנם מורה חרשת לאלו מנת עניות ויחמדות כאשר נכנסין בבית הספר למפת תשובה כדרכי היצחק אשר מטיח בקלה עד אשר הוא נעשה המלאך המות בסופו ר"ל אחרי שהלמדנה שתוק והקוד וליך בגדולות בדרכי העמים ולאבאל מעין הרע למען והפקחנה עניהם תראו כי ערומות הם ואת ערום ועניה כב מר יקח שוב אחזן באלו אשר מבקשת גרומות — הדין המצא כאלו אם לא בערי הפרוות ע"כ לרוב כאשר כל נערה אשר היא חן בעיניהם נשלחת לחו"ל ולהיות שם במחלות (מפחיתות) וזכרם בגוים ההם — לזנות לחילל שבת ולפסידה (וכאשר כבר כו"כ אשר נשאו למורים והמירו) והערבו בגוים וזו' פי באו או לכפירה או לניאוף ועד אשר הדבקנה הצרפתי ועד כי עמם ובטלו באחרית גוים ציה ומדבר שממה — ואלו העשירים לבית בעקב הן לשאת ולספחת וכאדם בלבנן ובדרכים כאלו העמים לענות ציון אך לא יועילו אוצרות רשע לא ודרך ולא זו עיר כי רק בודדים כאלו באו עד כי בא מנחם ר"ל, והלא גם בכל מקומות המצודתם ואת המרשעת היא הביאה את כל הרשעת שבערים ואת המנפה אשר תיגוף בכל העמים לארסותם ע"כ השמר לך ושמור נפשך מאוד כי יושב בשמים ישחק טאריך אף וגבה דליח (כ"ק ג') אם מן הכלל או מן הפרט איש לא נעדר, ובדרכים כאלו רצונם לעשות ישוב א"י בתמי' ואם גם בהתחלה מצליח אך הלא יהא סופם וכמו שהיה לראשונים אשר לא שמעו לנביאי אמה בן לאחזונים אם לא ישימו על הלב לשוב ולילך בדרכי בשרים ככ' והיה אם שמוע תשמע וגו' ויברכך ה' בכל אשר תעשה אם למלאכה או עם ואספת דגנך אך ורק בדרכי ישראל התמימים ועם כל בניך למדי' ה' — ורב שלום בניך (כיר"א).

בעה"ת

קומי אורי כי בא אורך וכבוד ד' עליך זרח (ישעי' ס)

ס פ ר

קומי אורי

תוכן הענינים

לחזק איש את רעהו ולאחיו ואמר חזק לעבודת הבורא ותברך, ויצילו איש את רעהו ממדיחים ומכשילים, ואזהרות רבות ודינים נחוצים שרבים נכשלים בהם.

נסדרו בעזרת השי"ת על ידי

הק' שמואל בן לאאמור עזריאל יחיאל זצ"ל

בעהמ"ח ס' דעה ודבור, חומת הדת וזוהר דעת

כי טוב לי אז מעתה (הושע ב)

המשכילים יזהירו כוהר הרקיע ומצדיקי הרבים כפוכים לעולם ועד (דניאל יב)

וראה את מאמרי ולא תשיג אותם ופקשם ולא תמצא תאמרה אליה ואשובה אל אישי ואשובה אל עמתי

הרגיעה לילית משום שמשנת פין עם למוד התורה חכמות זרות וצב מקומות סוצב הסע"א לעשות חתום תורה שכמעט נשכח מהם למוד התורה לגמרי וכללל הוא אם אין תורה אין יראה וכו'.

וליהודע והמזין לערן ואבדן של ישראל ר"ל לספור על עדתו אשר נתנה לשמה אקרא בקול מר, האספו אלי דווי הלאן נדחה להרבות הצבי ולהרים לווחה, תורה, תורה שק חגרי והתפלשו באפר אצל יחיד עשו לך על תופשי משועיך מי יפרק הויות מי ישדד עמקים, מי ילחום מלחמות התורה, אדון כל ילורים לפה עלבון תורתך אשר שרפו זרים קלוטה פרוטה קרועה לגזרים, הלאלה תחאפק, תנקום לדם הנשפך כמים הניגרים [מרים חללים הפילו לא הגיעו להוראה ומורים] עד ישקיף ד' משמים וירחם על עמו שהמה כשה אובד לקיים מ"ש ומל ד"א את לבדך, שיתעורר צהם אהבת התורה ואהבת האמת ויש ליכו מעליהם כל המונות כוזבות ופחדו אל ד' ואל עוצו ללמוד תורה עבור ראין קונם.

והנחש ה' ערום הוא כיצ"ר יודע שכל זמן שלא יתגבר על אדם למנועו מלימוד התורה ולהיות צילדי נכרים ישפיקו לא יוכל לצטע מעשהו כי אמונת עיקרי הדת מושרשים בלב איש הישראלי, ומורה יעלה על ראש השטן, אולי אחר יגיעתו עמו זמן רב וירגילו להיות מסערה דילי [אין ארענטליכער מענטש] ואולי יתפך לבצו צעת יצאו עליו או על צ"ב מכאזים וחלאים, או שמפסיד נכסיו וכיוצ"ב ועי"ז יהי נדבה רוחו לילך אל נדיקי הדור והם יעוררו אותו לשב לעבודת השי"ת, ומש"ה עושה היצר להרגילו בדרך שיטאר מסור צידו, והוא שילמוד בספרים החלונים ועי"כ ישתרשו עיקרי אמונה מלבו ולית דין ולית דיין ושפתנו אחנו, מי אדון לנו ופוק חזי עכד"ק.

שנית להזכירם משנינו לשון יעקב ומבקישוע כי שנינו לשון הוא מראש פרעות אויב תחלה מחליף לשונו לדבר לשון אשכנז את, ואח"כ משנה שמו, ותורתו נעשה לו סם המות כי עזירה גוררת עזירה, לסלסל בשערו ומקשט בצגדיו, ומסתכל במראה, והוא מקלוצי פיהו או מסירנו תחת אצנו, ומחלק שערות ראשו לשנים [צ"ה].

וזאת המדה לסלסל בשערו וליפות את גופו מוסרת את האדם ליד הסע"א כמ"ש במדרש רבה א"ר אמי בשעה שהיצר הרע רואה אדם מסלסל בשערו וממשמש צעיניו אומר הדין דידי הוא [מא"ד].

וזה הוא לרעת נוסחת באיזה מקומות שאין משגיחים על התלמודים שיכיוו בעל יראה כי אינם לומדים עמכם ספר מוסר, וצעינו ראיתי צחורים קלי דעת שאכלו צלי נעילת ידיים וצלי צרכה ואפילו צרכת התורה לא היו מצרכים וצשעת התפלה היו משחקים זה עם זה, ותורתם נעשה להם סם המות, ואלל הגאונים הקדושים הח"ס ור"מ א"ש זי"ע למדו בכל יום קודם השיעור צחובל"צ.

ובימי חרפי ה' מרגלא צפומי לומר שהרב לריך ללמוד עם תלמודיו שיעור יראה ד', ונעבן שיעור גמרא הלא מקרא מלא הוא מה ד' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה ולא מלינו צתורה שיכ"י מלוא להיות חריף ומפולפל, ובאמת הנסיון מעיד שאותן הצחורים שיש צהם יראה שמים המה מלליחים גם צתורה והם חריפים וצקיאים ויש להם כל מדות הטובות שמנו חכמים כי אם אין חכמה אין יראה ולריך ללמוד עמכם אר"ה שלא יהיו נכשלים צאיסורים ויעסקו בהלכות נע"י וה' שצת וה' צרכת הנהנין וריצית וכיוצ"ב. אצל אם לומדים המקדש צמלוח ותוקפו כהן וכיוצ"ב הגם שגם אלו הם גופי תורה אצל ההלכות שנחוצים לידע לשמור ולעשות יש להם קדומה.

ד' שלא ישנו שני צחורים צמטה אחת כמצואר צש"ע א"ע ס"י כ"ד.

ולא יראה בך ערות דבר

מכתב גלוי

אל כבוד הרבנים והאדמו"רים די בכל אתר ואתר

הנה יש לי לער גדול מפני עולם הענין וגם מתמיכת רבים, אף שכולם מאמינים שכל מה שמתכוון למטה צין לעוב צין למועצ הכל הוא מאת הקצ"ה, מ"מ כל אחד עומד ומשתומם ופלא הוא צעינו מפני מה נשתנו העתים כ"כ לרעה, הלא מלבד זה שכל ישראל בכל מקום פזוריהם צין בעמים כולם נעשו משועזדים, והיוקר הולך וגדול מיום ליום, והמסים והארגוניות ג"כ מתגדלים מאד, על כולם עוד הגזירות שנסבצו על התורה ומלותי נורא מאד, שהתינוקות של בית רבן צעלים צמאות עיירות, גם מלצ הפרנסה בכל מקום הוא רע מאד, כלל הדבר עם ישראל הולכים

והנה בשנים שלפנינו אף שהיו ג"כ מלויות לרות וגזירות מ"מ מי שהי' בכלל תמימי לב הי' יכול להתנחם בצפשו ולומר הגם שבעינינו החילונים אינו מתנהג כרצונו אבל בעיני הנפש הוא צופה שאינו מרוחק מהקצ"ה, ובודאי יעמוד הקצ"ה לבסוף לימינו וכמ"ש כי יעמוד לימין אציון להושיע משפטי נפשו, אבל כהיום בעוה"ר מר לנו מאוד מכל ד' כי כשהוא מביט בעלמו בעיני עוה"ז אין לך יום שאין קללתו מרובה מחיורו, וכשהוא מתבונן לאחריתו בעיני תורה ומצות ג"כ אין לו שום הללחה, והגם שכל אחד מישראל מבקש מהקצ"ה שישמע לבקשותיו וייעזב לו כרצונו, אין שומע לו, הלא דבר הוא.

ואמרתי שטיקר סיבת הדבר שאנו מרחיקים בעלמו את הקצ"ה מאתנו, הוא לזה לנו והתקדשחם והייתם קדושים, ואחז"ל כל המקדש עלמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה, מעט מקדשין אותו הרבה, בעוה"ז מקדשין אותו לעוה"ב, וכחוצ אחד אומר כי ד' חלקיק מתהלך בקרב מחניך להילך וגו' [והמאמר להילך כולל הרבה ענינים להילך מן ההרצ מן הרעצ ומן השצי ומן הביצה] והי' מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושצ מאחריך, הרי ביאר לנו הכחוצ מפורש שכאשר נהי' קדושים הוא מתהלך בימינו להיללנו מכל רע, אבל אם יראה בנו ערות דבר הוא שצ מאחרינו וממילא יחול עלינו כל הסיבות ח"ו.

והנה אחז"ל [בברכות כ"ד] עפה באשה במקום שדרך להיות מכוסה הוא בכלל ערוה. וכביום בעוה"ר נתפרץ הדבר מאד מאד והיחז"ר מפתה לנשים לילך פרושי ראש שלי שום כיסוי וגם לילך בזרועות מגולות וחלוקותיהן עשויות בלא צניעות ועוד חלק גדול מלבושיהן כנגד הלצ וכב"ג הכל מגולה כדי שכל מקום שיציע שם האיש יהי' נגד הערוה, וממילא כל הצרכות שמצרך האיש בציתו, או כשהוא מתפלל בציתו נגד אשתו או צחו הם כנגד ערוה, וידוע שכל צרכה יש בה שם הקדוש וא"כ כשם שהמצרך כהוגן ממשיך על עלמו צרכה כמ"ש בכל המקום אשר אזכיר את שמי אצוא חליך וצרכתיך, כן הדבר להיפך ח"ו אם מצרך נגד הערוה ממשיך ח"ו עניות על עלמו כדאיתא בגמרא [ח'] בכל מקום שהזכרת השם [שלא כהוגן] מלויה שם עניות מלויה. (ועיי"ש בר"ן ורא"ש).

והנה ידוע דסוף האדם אף אם יחיי' חלק שנים הוא מוכרח להשיב נשמתו אל האלקים ולתת דין וחשבון על מעשיו ועל דיבוריו

ולא עלו למעלה כלל ועל הכל יתבעו ממנו בשעת הדין, וגדולה מזה מצינו בחז"ל על הפסוק ומגיד לאדם מה שיחז, אפי' שיחה קלה מגידין לו לאדם בשעת הדין, כלל הדבר המאדע הגרועה הזו הוא מביא לאדם לידי הרהורים רעים ולפעמים גם לז"ל ח"ו [ומסכן בזה בניו הקטנים כמ"ש בחז"ל בכ"מ], וכמעט ע"י המאדע הגרועה הזו מצטלים צידים מאמרו של הקצ"ה שאמר והי' מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר.

והנה ידוע לכל כשנופל תצטרה בחרם המלך והלהב גדול מאד הכרח יולא מגדולי המלך לאנשי העיר התחזקו התחזקו כולכם לנצות האש באיזה ענה שתוכלו כי כרם המלך בוער באש, ואם תתעללו בדבר תדעו כי נפשכם הוא ח"ו, ומורדים תקראו כי אינכם חוששים לכבודו ואם תתחזקו כראוי ותכבדו האש יקבל כל אחד שכרו ורוצ כבוד לפי ערך התחזקותו, כן הדבר בעינינו, כי הנה ידוע שכל ישראל נקראים כרם ד' כמ"ש כי כרם ד' בית ישראל [ישעיה ו'] ובעוה"ר תצטרה גדולה נפנה בחרמו בכמה מקומות ע"י המאדע הגרועה הזו, [ורבים אינם רואים להתקועט עם נשותיהם והולכים בעתם כשור לעבד יוצל ר"ל כי מחגבר כח הטומאה מאד עיי"ז במאמרים ז"ל על הפסוק ונשמרת מכל דבר רע אזכרה שלא ירהר אדם ביום ויצא לידי טומאה כלילה, וממילא נפסקה ההשפעה והצרכה מכל חו"א, בעסקיו ונסבצו עיי"ז כל הלכות הרעות כמ"ש בסה"ק על בן החוצ מוטל על כל איש ואיש לנצות את האש הנורא הזה ולתקן בציתו שיהי' הכל עשוי כדין ולא יתנהגו צפריצות ח"ו ויזכה עבור זה ללאח ממנו בנים ישרים וקדושי עליון, וציתו מוטל החוצ על כל צדיק ועל כל החרדים לדבר הי' שצכל עיר ועיר לדרוש צרכים מגדול הענין הזה הנוגע לקיומנו ולהללחתנו בגוף ובנפש בזה ובצא ויתקיים בזה מאמר הכחוצ והי' מחניך קדוש.

דברי הכחוצ לכבוד ד' ותורתו ומיאר בצרת עמו ישראל המצפה לגאולה צ"א.

ישראל מאיר ב"ר ארי' זאב הכהן
בעה"מ ספר חפץ חיים ומ"ב

בעזיה

ספר

מחניך קדוש

על שם הכתוב - (פ' כי תצא) והיה מחניך קדוש ולא יראה
בך ערות דבר וגו'
נתבאר כאן מעט מהלכות צניעות ומהדברים האסורים משום
פריצות והן הלכות קבועות כמו שמבואר בהגמרא והפוסקים, ונבאר
נ"כ עוד איזה הלכות בקצרה
וכל זה מלוקט מהגמרא והפוסקים וכמו שמבואר כל סעיף
וסעיף בנימוקי וטעמו בהפ' הנקרא **מן יר הקדושה**
ומוזהר כל אחד ואחד מישראל לשום עינא פקחא על זה
בביתו וחובה עליו לפקוד תמיד בביתו על דרכי הצניעות ועל
הרחקה מדרכי הפריצות וכן לפקוד על כל דרכיהם שיהיו כפי
התורה והיראה

ואל יפסור האדם בטענות של יצרו, כי אם יתרשל האדם
ולא יקיים מה שמוטל עליו מהגמרא והפוסקים הרי הוא מסוכן
בנפשו גם בעוה"ז מלבד עונשו בעולם הבא, ולכן ידע האדם נבי
בנפשו הוא, וכל ההולך בדרך התורה ינצל ממוקשי מות ויוכה
לאור באור החיים

וכל זה מלוקט מהגמרא והפוסקים בהסכמת גדולי התורה
והיראה אשר בתוככי עיר הקדש ירושלים תובב"א אורו של עולם

נדפס

פעה"ק ירושלים תובב"א

שנת תרצ"א לפ"ק

נדפס מחדש תשל"ו

לוח התיקון

בפתיחה ש' ט' גרומים צ"ל גרומים. לאהרים צ"ל לאהרים. ש' ל"ד אתה קדושה צ"ל אתה טוצא קדושה. ע"ב ש' י' עור א' צ"ל עור א' ש' ט"ו וא"י צ"ל וא"י.

עמוד	שורה	עמוד	שורה
ד	ח	וכרא"י צ"ל וכרא"י	"
ז	ג	פ"ג ינ צ"ל פ"ג ינ	כ
ט	ט	ואורק צ"ל ואורק	ז
יא	יב	כולו צ"ל כולו	ד
יג	ט	אפי צ"ל ואפי	יא
יד	ד	דהא צ"ל מהא	ג
טז	ה	ר"ב צ"ל כ"ב	כ
יז	ז	רוה צ"ל רמה	צ"ו
יח	טז	כלשון צ"ל כלשון	כ
יט	כב	דחופה צ"ל החופה	ט
יח	א	ואומר צ"ל ואמר	א
יז	ט	דר' צ"ל דכ'	"
יז	י	במנעליה צ"ל	כח
יט	ח	במנעליה צ"ל	כט
		ניכר לעין צ"ל	ואסתאב

במקוה"ק אפי' וכו' נזר דין צ"ל וכ"ל המנבל פיו אפי' חותמין עליו נזר דין ש' שבועים שנה לטובה וכו' ומיש' ובדבריו חשק איכא תו וכו' הוא לשון השוע' או"ח סי' ש"ז סעי' ט"ז כצ"ל

קדשו מחניכם וטוב לכם לפ"ק

נספח

מכתב גלוי ממרן הגאון הקדוש החפץ חיים זצוק"ל זיע"א

(נלקח מספר חפץ חיים על התורה)

בשם ה' יתה' חפץ חיים, רבני.

אל כבוד הרבנים והאדמו"רים די בכל אתר ואתר, אולי יש בידם לתקן דבר, יהי שכם רב מד'.

הנה יש לי צער גדול מפני עצם הענין וגם מתמיהות רבים, אף שכולם מאמינים שכל מה שמתהווה למטה בין לטוב בין למנוסב, הכל הוא מאת הקב"ה, מ"מ כל אחד עומד ומשתומם ופלא הוא בעיניו מפני מה נשתנה העתים כ"כ לרעה, הלא מלבד מה שכל ישראל בכל מקום פזריהם בין העמים כולם נעשו משועבדים, והיוקר הולך וגדול מיום ליום, והמסים והארנוניות ג"כ מתגדלים מאד, על כולם עוד הגזרות שנסבבו על התורה ומצותי' גורא מאד, שהתינוקות של בית רבן בטלים במאות עיירות, גם מצב הפרנסה בכל מקום הוא רע מאד, כלל הדבר עם ישראל הולכים ומתאוננים כל אחד ואחד על רוע מצבו.

והנה בשנים שלפנינו אף שהיו ג"כ מצויות צרות וגזירות, מ"מ מי שהי' בכלל חמיי' לב ה' יכול להתנחם בנפשו ולומר, הגם שבנינינו החיצונים אינו מתנהג כרצונו, אבל בעניני הנפש הוא בוסח שאינו מרוחק מהקב"ה, ובדאי יעמוד הקב"ה לבסוף לימינו, וכמ"ש כי יעמוד לימין אביון להרשיע משופטי נפשו, אבל כהיום בעוה"ר מר לנו מאד מכל צד, כי כשהוא מביט בעצמו בעניני עוה"ז אין לו דם שאין קללתו מרובה מחבירו, וכשהוא מתבונן לאחריותו בעניני תורה ומצות, גם אין לו שום הצלחה והגם שכל אחד מ ישראל מבקש מהקב"ה שישמע לבקשותיו ויטיב לו כרצונו, אין שומע לו, הלא דבר הוא.

ואמרתי שיעקר סיבת הדבר, שאנו מרחיקים בעצמנו את הקב"ה מאתנו, הוא צוה לנו והתקדשתם והייתם קדושים, ואח"כ כל המקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה, מעט, מקדשין אותו הרבה, בעוה"ז מקדשין אותו לעוה"ב, וכתוב אתר אומר כי ד' אלוקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך וגו' והמאמר להצילך כלל הרבה ענינים להצילך מן החרב מן הרעב ומן השבי ומן הבזים והי' מתמיד קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך, הרי ביאר לנו הכתוב מפורש, שבאשר נתי' קדושים הוא מתהלך בינינו להצילנו מכל רע, אבל אם יראה בנו ערות דבר הוא שב מאחרינו, ומפילא יחולו עלינו כל הסיבות ח"ו.

והנה אח"כ (ברכות כד) טעם באשה במקום שהדרך להיות מבוטה הוא בכלל ערות, והכיום בעוה"ר נתפרץ הדבר מאד מאד, והיצה"ר מפתח לנשים לילך פרוצי ראש בלי שום כיסוי וגם לילך בורעות מגלות וחלוקותיהן עשויות בלא בתי זרועות, ועוד חלק גדול מלבושיהן כנגד הלב וכה"ג הכל מגולה כדי שבכל מקום שיביט שם האיש יהי' נגד הערוה, ומפילא כל הברכות שמבשר האיש בביתו או כשהוא מתפלל בביתו נגד אשתו או בתו הגדולה הם כנגד ערוה, וידוע שבכל ברכה יש בה שם הקדוש, וא"כ כשם שהמברך כהוגן ממשיך על עצמו ברכה, כמ"ש בכל המקום אשר אכיר את שמי אבא אליו וברכתיו, כן הדבר להיפך ח"ו, אם מברך נגד הערוה ממשיך ח"ו עניות על עצמו, כדאיתא בנדרים (ח) בכל מקום שהוכרת השם (שלא כהוגן) מצויה, שם עניות מצויה (ועיי"ש בר"ו ורא"ש).

והנה ידוע דסוף האדם, אף אם יחי' אלף שנים, הוא מוכרח להשיב נשמתו אל האללים ולתת דין וחשבונו על מעשיו ועל דבוריו, ואזי ימצאו אלפי ברכות ושמות הקדושים שלא הי' עליהם קדושה ולא עלו למעלה כלל, ועל הכל יתבעו ממנו בשעת הדין, וגדולה מזה מצונו בחז"ל על הפסוק, מגיד לאדם מה שיחול, אפילו שיחה קלה מגידין לו לאדם בשעת הדין, כלל הדבר המאדע"ה הגרועה הוו מביאה לאדם לידי הרהורים רעים ולפעמים גם לז"ל ח"ו (ומסכך בזה בניו הקטנים כמ"ש הג' יעב"ץ בסדרה, וכמעט ע"י המאדע"ה הגרועה הוו מבטלים בידים מאמרו של הקב"ה שאמר והי' מתמיד קדוש ולא יראה בך ערות דבר

והנה ידוע לכל, כשפרשה תבערה בכרם המלך והלהב גדול מאד, הכרוז יוצא מגדולי המלך לאנשי העיר: התחזקו כולכם לכבות האש באיון עצה שתוכלו, כי כרם המלך בוער באש, ואם תתעצלו בדבר תדעו כי בנפשכם הוא ח"ו, ומורדים תקראו, כי אינכם חוששים לכבודו, ואם תתחזקו כראוי ותכבו האש יקבל כל אחד שכרו ורוב כבוד לפי ערך התחזקותו, כן הדבר בעניננו, כי הנה ידוע שכל ישראל נקראים כרם ה', כמ"ש כי כרם ד' בית ישראל (ישעיהו ר'), וכעוה"ר תבערה גדולה נפלה בכרמו בכמה מקומות ע"י המאדע"ה הגרועה הוו, כי מתבצר כח הטומאה מאד ע"י, כמאמרם ז"ל על הפסוק ונשמרת מכל דבר רע, אזהרת שלא יתרחק אדם ביום ויבא לידי טומאה בלילה, ומפילא נפסקה ההשפעה והברכה מכל ארץ בעסקיו, ונסבבו ע"י כל הצרות הרעות כמ"ש בסה"ק, ע"כ החוב מוטל על כל איש ואיש לכבות את האש הנורא הזה ולתקן בביתו שיחיה הכל עשוי כדיון ולא יתנהג בפריצות ח"ו, ויוכה עבור זה לצאת ממנו בנים ישרים וקדושי' עליו, וביותר החוב מוטל על הרבנים ועל כל התורמים לדבר ד' שבכל עיר ועיר לדרוש ברבים מגדול הענין הזה הנוגע לקיומנו ולהצלחתנו בגוף ובנפש בזה ובבא, ויתקיים בזה מאמר הכתוב והי' מתמיד קדוש.

דברי הכותב לכבוד ד' ותורתו ומיצר בצרת עמו ישראל, המצפה לגאולה בבי"א.

ישראל מאיר ב"ר ארי' זאב הכהן
בעה"מ ספר חפץ חיים ומ"ב